

VLAAMSE OVERHEID

Economie, Wetenschap en Innovatie

[C – 2023/41999]

11 APRIL 2023. — Ministerieel Besluit tot toekenning van steun voor living labs circulaire economie 2023 – circulaire maakindustrie en machinebouw, chemie en kunststoffen**Rechtsgronden**

Dit besluit is gebaseerd op:

- de Kaderregeling betreffende staatssteun voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie (2022/C 414/01)
- Verordening (EU) Nr. 1407/2013 van de Commissie van 18 december 2013 betreffende de toepassing van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie op de-minimissteun (of de Verordening die deze verordening vervangt)
- het decreet van 16 maart 2012 betreffende het economisch ondersteuningsbeleid, artikel 25 en 26;
- het besluit van de Vlaamse Regering van 24 april 2009 tot toekenning van steun aan projecten ter bevordering van het ondernemerschap, artikel 21 en 22.

Vormvereisten

De volgende vormvereiste is vervuld:

- De Inspectie van Financiën heeft advies gegeven op 23 maart 2023.

Motivering

Dit besluit is gebaseerd op de volgende motieven:

- In de Green Deal van de Europese Commissie is de omslag naar een circulaire economie een van de speerpunten.
- In het Vlaams Regeerakkoord 2021-2024 wordt het belang van de transitie naar een circulaire economie om de Vlaamse economie 'future-proof' te maken onderstreept.
- Het partnerschap 'Vlaanderen circulair' dat de nadruk legt op een brede samenwerking tussen bedrijven, overheden, kennisinstellingen en middenveld.
- Het Vlaams Energie en Klimaatplan dat de ambitie vooropstelt om onze materiaalvoetafdruk tegen 2023 met 30% te verminderen en onze broeikasgasuitstoot met 35%.

DE VLAAMSE MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE, WERK, SOCIALE ECONOMIE
EN LANDBOUW BESLUIT:

Artikel 1. In dit besluit wordt verstaan onder:

- 1° handleiding: het opzet, de betekenis en de concrete instructies voor Living Labs Circulaire economie (LLCE), die zijn opgenomen in de bijlage 1, die bij dit besluit is gevoegd;
- 2° project: het initiatief dat kadert binnen Living Labs Circulaire economie (LLCE) en waarvoor steun wordt gevraagd;
- 3° VLAIO: het intern verzelfstandigd agentschap zonder rechtspersoonlijkheid "Agentschap Innoveren en Ondernemen", opgericht bij besluit van de Vlaamse Regering van 7 oktober 2005 aangaande het Agentschap Innoveren en Ondernemen.

Art. 2. Dit besluit bevat een oproep tot indiening van aanvragen voor subsidies voor Living Labs Circulaire Economie – circulaire maakindustrie en machinebouw.

In het eerste lid wordt verstaan onder Living Labs Circulaire economie (LLCE): de oproep waarvan het opzet en de betekenis wordt verduidelijkt in de handleiding.

Art. 3. De in het kader van deze oproep ontvangen steun kan enkel gebruikt worden voor de opzet van een living lab voor systeeminnovatie op niveau van een waardeketen binnen een ecosysteem, om nieuwe systeemoplossingen uit te werken en uit testen. Dit binnen een flexibel kader waarin co creatie en iteratie voorop staan, om op die manier een noodzakelijke transformatie mogelijk te maken die onder meer bijdraagt aan de Vlaamse doelstellingen rond verlaging van de materialen-voetafdruk en broeikasgasuitstoot.

In het eerste lid wordt verstaan onder systeeminnovatie: een beleid waarbij technologische, sociale, institutionele, wetgevende en andere vormen van innovatie worden gecombineerd om grote maatschappelijke problemen aan te pakken die systemisch van aard zijn.

VLAIO dient akkoord te gaan met de kwalificatie van de activiteiten binnen het project als respectievelijk niet-economische steun aan organisaties voor onderzoek en kennisverspreiding overeenkomstig de voorschriften van de Kaderregeling O&O&I, dan wel als de-minimissteun in de zin van de de-minimisverordening, vermeld in de aanhef van dit besluit, of als financiering van publieke taken van openbaar en algemeen belang die niet onder de staatssteun regels vallen.

Art. 4. Alleen aanvragen vanuit een partnerschap model/consortium waarin alle onderdelen van de waardeketen binnen het ecosysteem zijn vertegenwoordigd, komen in aanmerking.

Art. 5. Een aanvraag voor subsidiëring kan alleen voor projecten die uitgevoerd worden binnen de subsidieperiode. Deze periode bedraagt maximum 2 jaar. De subsidieperiode vangt aan ten vroegste de dag van de indiening van de aanvraag en uiterlijk 3 maanden na de officiële goedkeuring van de steunaanvraag. Kosten die buiten de subsidieperiode worden gemaakt, komen niet in aanmerking voor subsidie.

Art. 6. De subsidie-enveloppe voor deze oproep wordt vastgesteld op maximaal 3,4 miljoen euro. Dat bedrag wordt aangerekend op het Fonds Innoveren en Ondernemen voor het begrotingsjaar 2023.

In het eerste lid wordt verstaan onder Fonds Innoveren en Ondernemen (FIO): het Fonds Innoveren en Ondernemen, opgericht bij artikel 41, §1, van het decreet van 21 december 2001 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2002.

Art. 7. De subsidie per aanvraag bedraagt maximaal 500.000 euro.

Het maximaal subsidiepercentage bedraagt 80% van de totaal geraamde kost. De overige 20% is eigen inbreng. In de handleiding is toegelicht welke steunpercentages gelden voor welk type partner.

De aanvaardbare kosten worden vermeld in de controlerichtlijnen, die zijn opgenomen in bijlage 2 die bij dit besluit is gevoegd.

Als personeelsleden, van wie kosten worden ingebracht in het project, in dezelfde periode ook nog werkzaam zijn of zullen zijn op andere financieel gesteunde projecten van om het even welke overheid of op projecten waarvoor kosten zullen worden gefactureerd aan derden, moet een overzicht worden toegevoegd van de tijd die door het personeelslid in die periode aan elk van die andere projecten zal worden besteed. Er kan slechts maximum 100% van het loon over de verschillende projecten heen worden toegewezen. Hetzelfde principe geldt eveneens voor de andere kostenrubrieken.

Art. 8. De oproep verloopt in twee fasen.

In een eerste fase kunnen de geïnteresseerden een vooraanmelding indienen. Het aanmeldingsformulier, als bijlage 3 opgenomen, moet uiterlijk op 14 juni 2023 om 10u 's morgens binnen zijn de mailbox circulair@vlaio.be. De datum en het uur van ontvangst op de servers van VLAIO gelden daarbij als bewijs. Bij het indienen van de aanmelding moet er rekening gehouden worden met de bepalingen van de handleiding.

In de tweede fase kunnen de eigenlijke steunaanvragen ingediend worden. Het aanvraagformulier en het kostenmodel, die zijn opgenomen in de bijlagen 4 en 5 die bij dit besluit zijn gevoegd, moeten uiterlijk op 2 oktober 2022 om 23u59 via het online indieningsplatform van VLAIO opgeladen zijn. Daarnaast dient ook een engagementsverklaring van de partijen betrokken in het consortium te worden ingediend. De indiening is pas definitief als alle stappen doorlopen zijn en de daartoe gemachtigden de aanvraag digitaal ondertekend hebben. Bij het indienen van de steunaanvraag moet er rekening gehouden worden met de bepalingen van de handleiding.

Alle documenten zijn vanaf de inwerkingtreding van dit besluit beschikbaar op www.vlaio.be/nl/subsidies-financiering/living-labs-circulaire-economie.

Art. 9. VLAIO bepaalt de criteria voor de beoordeling van de ontvankelijkheid van de ingediende subsidieaanvragen. Deze ontvankelijkheidscriteria zijn opgenomen in de handleiding.

Aanvragen die niet ontvankelijk zijn, worden uitgesloten van de verdere selectieprocedure. De selectieprocedure verloopt zoals opgenomen in de handleiding.

Art. 10. VLAIO bepaalt de samenstelling van de jury en de wijze van jurering.

Art. 11. VLAIO maakt een rangschikking en voorstel, op basis van het advies van de jury en binnen de budgettaire ruimte, over de toekenning van de subsidie onder de voorwaarden van dit besluit en de handleiding. VLAIO stelt de aanvrager in kennis van deze beslissing.

Art. 12. De subsidie wordt uitbetaald in 3 schijven:

- 1° een eerste schijf van 40% na de goedkeuring van het project op voorwaarde dat de indiener:
  - a) de schijf via het online platform aanvraagt;
  - b) de samenwerkingsovereenkomst aanlevert;
  - c) verklaart dat het project gestart is;
- 2° een tweede schijf van 30% ten vroegste na 12 maanden op voorwaarde dat de indiener:
  - a) de schijf via het online platform aanvraagt;
  - b) een inhoudelijke en financiële rapportage, volgens de daartoe aangeleverde sjablonen, aanlevert;
  - c) bewijst dat er voor 60% aan kosten is gemaakt;
- 3° een derde schijf van 30% bij de afronding van het project op voorwaarde dat de indiener:
  - a) het saldo via het online platform aanvraagt;
  - b) een inhoudelijke en financiële eindrapportage volgens de daartoe aangeleverde sjablonen, indient;
  - c) de stavingsstukken die nodig zijn voor de financiële controle van het project bezorgt;
  - d) en in de mate dat het saldo is verschuldigd, zoals moet blijken uit een positief inspectieverslag van VLAIO.

Art. 13. VLAIO kan vanaf het ogenblik dat de subsidieaanvraag is ingediend, ter plaatse of op de bewijsstukken controleren of de voorwaarden, vermeld in het decreet van 16 maart 2012 betreffende het economisch ondersteuningsbeleid, het besluit van de Vlaamse Regering van 24 april 2009 tot toekenning van steun aan projecten ter bevordering van het ondernemerschap en dit besluit worden nageleefd.

Art. 14. VLAIO vordert de subsidie terug of betaalt de subsidie niet uit met toepassing van de wet van 16 mei 2003 tot vaststelling van de algemene bepalingen die gelden voor de begrotingen, de controle op de subsidies en voor de boekhouding van de gemeenschappen en de gewesten, alsook voor de organisatie van de controle door het Rekenhof, het decreet van 29 maart 2019 houdende de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën en de wet van 7 juni 1994 tot wijziging van het koninklijk besluit van 31 mei 1933 betreffende de verklaringen te doen in verband met subsidies, vergoedingen en toelagen van elke aard, die geheel of gedeeltelijk ten laste zijn van de Staat.

Art. 15. Dit besluit treedt in werking op de dag van bekendmaking.

Brussel, 11 april 2023.

De Vlaamse minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale economie en Landbouw,
J. BROUNS

Bijlage (1). (Handleiding oproep living labs circulaire economie 2023), vermeld in artikel (1, 2, 7, 8, 9, 11)

Oproep Living Labs Circulaire economie 2023

HANDLEIDING

Situering

Achtergrond en aanleiding

De omslag naar een circulaire economie is één van de speerpunten binnen de [Green Deal van de Europese Commissie](#). De manier waarop we met onze grondstoffen, materialen en producten omgaan heeft immers een grote impact op ons klimaat. Het [Vlaams Regeerakkoord 2019-2024](#) en meerdere beleidsnota's bevestigen het belang van de transitie naar een circulaire economie. Dit om de Vlaamse economie 'future proof' te maken en zo in onze samenleving beter in onze behoeften aan grondstoffen en water te kunnen voorzien en ons welzijn te maximaliseren met een kleinere ecologische voetafdruk. Om dit te realiseren wordt binnen het partnerschap [Vlaanderen Circulair](#) de nadruk gelegd op een brede samenwerking tussen bedrijven, kennisinstellingen, middenveld en overheden.

Vlaanderen heeft de ambitie om te evolueren naar een circulaire economie. Het [Vlaams Energie en Klimaatplan](#) stelt de ambitie voorop om onze materiaalvoetafdruk tegen 2030 met 30% te verminderen en om onze broeikasgasuitstoot tegen 2030 met 35% te verminderen.

Momenteel lopen er veel experimenten en initiatieven en worden stappen in de juiste richting gezet. De opschaling van de circulaire economie in Vlaanderen zal echter nog veel inspanningen vragen waarbij wordt ingezet op verbinding, versnelling, verdieping en verbreding van acties en projecten.

Living labs bij VLAIO

Voor het aanpakken van systemische uitdagingen zijn geen kant-en-klare oplossingen beschikbaar. Vlaanderen onderschrijft een transformatief innovatiebeleid. Hierbij worden innovatieve oplossingen en technologie ingezet om maatschappelijke uitdagingen aan te gaan zonder aan welvaart in te boeten.

Living labs zetten in op het initiëren van transformaties binnen een waardeketen en binnen een ecosysteem om impact te creëren bij een brede groep actoren. Daarbij krijgen partnerschappen de ruimte en ondersteuning om nieuwe systeemoplossingen uit te werken en uit te testen, binnen een flexibel kader waarin co-creatie en iteratie voorop staan. De living labs dragen bij aan de transitie naar een circulaire economie en duurzame samenleving.

De werking van een Living lab vertrekt van de Theory of change¹. Daarbij worden duidelijke doelen vooropgesteld die men wil bereiken binnen het project. Aan de hand van die doelen wordt bepaald welke tussenstappen en/of condities nodig zijn om die doelen te bereiken. Aan de hand van die tussenstappen en condities wordt dan bepaald welke acties en activiteiten nodig zijn om deze te creëren.

Oproep living labs circulaire economie

De omslag naar een circulaire economie kan enkel gerealiseerd worden met een systemische aanpak en verandering met verregaande impact op zowel organisatorisch, sociaal-cultureel, economisch en technologisch vlak.

Vlaamse bedrijven en onze maatschappij in het algemeen staan voor complexe uitdagingen op vlak van duurzaam produceren en consumeren, gebruik van energie, impact op klimaat en digitalisering van producten en processen. Deze uitdagingen zijn complex omdat ze met elkaar verweven zijn en omdat er geen simpele oplossing voor beschikbaar is. Een typisch element van die complexiteit is bovendien dat er niet

---

¹ <https://www.theoryofchange.org/what-is-theory-of-change/>

noodzakelijk een rechtlijnige en eenduidige link is tussen het inzetten van een bepaald instrument en het bereiken van een meetbaar resultaat.

VLAIO lanceerde in 2022 een eerste oproep Living Labs Circulaire economie om deze complexe uitdagingen aan te gaan in de maak- en de bouwindustrie. De living labs dragen bij aan de transitie naar een circulaire economie en duurzame samenleving. De focus van deze oproep was om uiteindelijk, bij opschaling, een zichtbare en meetbare vooruitgang te boeken op niveau van de waardeketens binnen ecosystemen van circulair bouwen en circulaire maakindustrie en om de Vlaamse doelstellingen rond verlaging van materialenvoetafdruk en broeikasgasuitstoot te behalen.

Oproep Living Labs Circulaire economie 2023 (LLCE 2023)

Er is nog veel potentieel binnen de sector van de maakindustrie/machinebouw en in de overlap tussen de werkagenda maakindustrie en de werkagenda chemie en kunststoffen. Daarom lanceren we een nieuwe oproep, die dezelfde aanpak volgt, maar met meer focus en enkele wijzigingen in de modaliteiten.

Wat zoeken we?

In de oproep 2023 zoeken we projecten die 1 of meerdere van de volgende specifieke uitdagingen of hefboomen aanpakken binnen de sector maakindustrie/machinebouw en de sector chemie en kunststoffen in het **Vlaamse Gewest**:

1. Meer inzetten op re-use, repair, refurbishment en remanufacturing in de sector van de toeleveranciers van machinecomponenten om de materiaalvoetafdruk te verlagen.
2. Er via circulair ontwerp voor zorgen dat de sector van synthetische materialen en kunststoffen (in brede zin) meer inzet op de hogere R-strategieën zoals rethink, repair, re-use en remanufacturing.
3. Digitalisering en/of automatisering als belangrijke hefboomen voor de circulaire economie, bijvoorbeeld voor slimme disassemblage, predictief onderhoud, ondersteuning van logistieke en sorteerprocessen, analyse en inzet van data, ...

Het project wordt uitgevoerd via Living labs voor systeeminnovatie. Daarbij krijgen partnerschappen de ruimte en ondersteuning om nieuwe systeemoplossingen uit te werken en uit te testen, binnen een flexibel kader waarin co-creatie en iteratie voorop staan. De living labs dragen bij aan de transitie naar een circulaire economie en duurzame samenleving. De systemische uitdagingen bevinden zich op niveau van een specifieke waardeketen binnen het ecosysteem binnen het domein maakindustrie/ machinebouw en chemie en kunststoffen.

De focus ligt op verbinden, verdiepen, verbreden en versnellen om opschaling van circulaire oplossingen in de maakindustrie mogelijk te maken. Daarbij is het doel om tot concrete, meetbare en zichtbare oplossingen te komen die een bijdrage leveren aan de verlaging van onze materiaalvoetafdruk en de vermindering van onze broeikasgasuitstoot.

Het gaat hier dus om ambitieuze projecten die deze ambitie kunnen omschrijven en vertalen in een plan van aanpak. Projecten passen reflexieve monitoring toe - zie verder - om op een participatieve manier inzicht te verwerven in de voortgang van het project en die inzichten worden terugvertaald naar het project om de systeeminnovatieve ambitie vast te houden.

Bijkomend moeten projecten complementair/additioneel zijn aan bestaande VLAIO living lab projecten. Bekijk dus zeker de lijst met goedgekeurde projecten op de website.

Mogelijke acties en activiteiten

Omdat elk project een andere aanpak zal vereisen, is een breed pallet aan acties en activiteiten mogelijk. Het kan bijvoorbeeld gaan om één of meerdere activiteiten uit volgende niet-limitatieve lijst:

1. Verdieping van kennis: gericht, toegepast kortlopend onderzoek, ontwikkeling, vertaling van (nieuwe) kennis.
2. Mensen en organisaties samenbrengen en verbinden voor co-creatiesessies om uitdagingen in kaart te brengen, gedeelde visies uit te werken, vertrouwen op te bouwen i.f.v. ketensamenwerking en om werkpaden naar oplossingen uit te tekenen binnen een waardeketen.
3. Matchmaking (niet beperkt tot matchmaking om projecten op te zetten) gericht op het vinden en versterken van vertrouwen tussen verschillende mensen en organisaties om ketensamenwerking mogelijk te maken tot en met bv. inzicht geven in productieprocessen en samenstellingen van

producten om gebruik van reststromen mogelijk te maken, zoeken naar nieuwe verdienmodellen waarbij begrippen als winst en verlies op een nieuwe manier gedeeld en toegepast worden, enz.

4. Concrete experimenten uitvoeren met focus op 'schuurplekken' in transities.
5. Acties gericht op het informeren, betrekken en activeren van consumenten.
6. (Her)ontwerpen van de waardeketen of het ecosysteem met aandacht voor essentiële (nieuwe) rollen i.f.v. opschaling (bv competenties over nieuwe winst- en verliesmodellen, product- en bedrijfsinformatie delen, ...).
7. Mappen en analyseren van frontrunner projecten met het oog op verder bouwen en opschalen.
8. Scenario's voor implementatie uitwerken, testen, valideren en uitvoeren op een iteratieve manier.
9. Beheer van een ecosysteem om een aantal acties en projecten te faciliteren – opschaling kan ook bestaan uit een reeks kleine projecten die met elkaar worden verbonden.
10. Inzetten op het uitwerken en uitrollen van gedeelde praktijken en standaarden.
11. Via storytelling geleerde lessen van geslaagde en mislukte projecten breed verspreiden, al dan niet via nieuwe platformen.
12. ...

Wie komt in aanmerking?

De aanvraag moet worden ingediend door een consortium van minstens drie complementaire partners, waarvan minstens één onderneming, die de waardeketen afdekken en de juiste competenties inbrengen om het project en de beoogde taken uit te voeren. Het gaat hierbij om partnerschappen met verschillende actoren, zoals ondernemingen, sectorfederaties, overheden, onderzoeksinstituten, vzw's, enz. De samenstelling is afhankelijk van de uitdaging waarop zal ingezet worden en de waardeketen en het ecosysteem dat hiermee verbonden is.

Belangrijk is om binnen het consortium goed na te denken over de taken die de verschillende partners op zich zullen nemen. Deze afspraken moeten vastgelegd worden in de samenwerkingsovereenkomst. Kies betrokkenen bij je consortium zorgvuldig.

In het bijzonder moeten volgende elementen in rekening gebracht worden:

- De indiener is het enige aanspreekpunt voor VLAIO en staat dus ook in voor de coördinatie van het project.
- Een procesbegeleider als partner of via onderaanneming, aan te stellen om het project te begeleiden bij het behalen van de doelstellingen.
- Aanwezigheid van competenties, communicatie, gedragsverandering, reflexieve monitoring en kennisdeling op te leveren.

We onderscheiden drie manieren waarop een organisatie betrokken kan zijn bij een project:

1. **Hoofdbegunstigde:** de hoofdbegunstigde dient de aanvraag in bij VLAIO. De aanvrager moet over rechtspersoonlijkheid beschikken en een ondernemingsnummer hebben. De hoofdbegunstigde is hét aanspreekpunt voor VLAIO als het over het project gaat. De aanvrager neemt de coördinerende rol op tussen de verschillende projectpartners. Zo bundelt de hoofdbegunstigde alle vragen van de verschillende partners en stuurt die in naam van het partnerschap aan VLAIO door. De hoofdbegunstigde ontvangt ook de subsidie en zorgt dat deze (deels) doorgestort wordt naar de andere begunstigden.
2. **Medebegunstigde:** de medebegunstigden zijn de projectpartners die het project mee uitvoeren. De medebegunstigde levert een inhoudelijke bijdrage aan het project door minstens inzet van personeel en staat mee in voor de disseminatie van kennis over het project. De medebegunstigde stelt zijn vragen via de aanvrager aan VLAIO en krijgt van de hoofdbegunstigde ook een deel van de subsidie doorgestort.

3. Onderaannemer: iemand die tegen marktconforme tarieven een (overheids)opdracht uitvoert die nuttig/nodig is voor het project maar geen uitvoerende rol opneemt binnen het partnerschap/consortium. Binnen het consortium is consensus over de keuze en opdrachtomschrijving van de onderaannemer.

OPGELET:

- Een deelnemend bedrijf en begunstigde moet met minstens 1 exploitatiezetel in het Vlaams Gewest gevestigd zijn.
- individuele bedrijfsprojecten komen niet in aanmerking voor steun.

Kennisdeling

Kennisdeling maakt inherent deel uit van het project. We verwachten dan ook dat de leerlessen uit acties, projecten en experimenten verzameld en maximaal gedeeld worden, zowel binnen de eigen waardeketen als binnen het eigen ecosysteem, maar ook breder. Daarnaast wordt niet enkel over de resultaten maar ook over het traject en de aanpak gecommuniceerd. Daarbij moet er ook aandacht zijn voor wat niet goed of fout liep of en ook dat wordt breed gedeeld. Projecten moeten een werkpakket uitwerken voor kennisdeling en moeten hier mijlpalen en/of KPI's aan koppelen.

VLAIO organiseert voor de goedgekeurde projecten enkele keer per jaar een lerend netwerk. Dat is het uitgelezen moment voor onderlinge uitwisseling over leerlessen, methodieken, contacten en relevante inzichten. Projecten zijn verplicht actief deel te nemen aan dit lerend netwerk. De activiteiten rond kennisdeling mogen zich echter niet beperken tot louter deelname aan het lerend netwerk.

Een brede verspreiding van de opgebouwde kennis is verplicht. Het is belangrijk mee te nemen dat brede verspreiding niet noodzakelijk gelijk staat aan gratis. Het is niet toegestaan om een disproportioneel voordeel te voorzien voor één of enkele bedrijven. Bij de indiening dient de aanvrager te omschrijven welke kennis het project verwacht uit te bouwen en hoe deze zal worden gedeeld (bijv. delen van het leerproces, demo's, ...). Deze omschrijving dient vorm te krijgen in een werkpakket én vertaald te worden in de begroting. Lees zeker de paragraaf onder titel 'Kader van de steun' voor je je werkpakket opstelt.

Communicatie

De communicatie zal minstens via de eigen kanalen gebeuren volgens de communicatierichtlijnen van [VLAIO](#) en wordt ook gedeeld met VLAIO. De kanalen van VLAIO en/of Vlaanderen Circulair kunnen deze communicatie in bepaalde gevallen ondersteunen. Projecten communiceren via storytelling, nieuwsberichten, testimonials, ... en via events, door opzet van of deelname aan diverse platformen en netwerken. Projecten moeten een werkpakket uitwerken voor communicatie en moeten er mijlpalen en/of KPI's aan koppelen.

Eigendoms- en gebruiksrecht

In ruil voor de steun die wordt verleend, dient de indiener van elk ontwikkeld product tenminste één kopie te leveren aan VLAIO. Dit kan zijn voor eigen gebruik of om te dupliceren voor verdere verspreiding. Over ontwikkelde producten, zoals methodieken, tools, scans, IT-applicaties, krijgt VLAIO gebruikersrecht. Dit gebruiksrecht houdt in dat VLAIO na afloop van het project gratis toegang krijgt tot deze producten. Uiteraard zijn producten waar een intellectueel eigendom (IE) op rust hierbij een uitzondering en kan het agentschap geen eigendoms- of gebruikersrecht eisen.

Regels Intellectuele Eigendom zijn steeds gekoppeld aan het steunkader van toepassing op de betrokkenen in het consortium. Het is belangrijk te bepalen welk types organisaties je betreft bij je consortium, want dat is essentieel voor de regels over de omgang met de opgebouwde kennis. Voor kennisinstellingen (universiteit, hogeschool, ...) gelden andere regels dan voor bedrijven die onder de-minimis worden gesteund of voor organisaties die vanuit DAB gesteund worden.

Samenwerkingsovereenkomst

Projecten stellen na toekenning van steun verplicht een samenwerkingsovereenkomst op voor een uitbetaling van subsidie gebeurt. Lees zeker de paragraaf onder titel 'Kader van de steun' voor je je samenwerkingsovereenkomst opstelt. Een samenwerkingsovereenkomst kan nog wijzigen in de loop van je project. Net zoals bij andere wijzigingen, leg je je voornemen tot wijzigingen in de samenwerkingsovereenkomst voor aan VLAIO.

Projecten zijn verplicht een stuurgroep op te richten waarin minstens de partners van het project vertegenwoordigd zijn, en die minimaal 3 keer per jaar bijeenkomt voor de opvolging van het project. VLAIO wordt telkens uitgenodigd voor deze stuurgroepen en ontvangt de verslagen. De inrichting van de stuurgroep dient in de samenwerkingsovereenkomst te worden opgenomen. Elk voornemen tot wijziging dient aan VLAIO schriftelijk voor akkoord te worden voorgelegd via mail naar circulair@vlaio.be.

Belangrijke vragen waarop een samenwerkingsovereenkomst antwoord dient te bieden, zijn onder andere:

1. Binnen welk juridisch kader situeert ons project zich en met welke dwingende richtlijnen dienen we zeker rekening te houden? Denk daarbij bijvoorbeeld aan Europese richtlijnen, de-minimis, de kaderregeling O&O&I en andere vereisten van de oproep. Lees voor meer informatie zeker de paragraaf bij titel 'Kader voor de steun'.
2. Wat gebeurt er met de opgebouwde kennis? Houd hierbij zeker rekening met de geldende regels over kennisdisseminatie en bekendmaking. Samenwerking met een organisatie voor onderzoek en kennisverspreiding (OZI) gaat steeds gepaard met principes over eigendomsrechten, disseminatie en brede bekendmaking voorgeschreven door de kaderregeling O&O&I. Eigendomsrechten op werk uitgevoerd door een OZI komen toe aan de OZI. Transfer van projectresultaten kan via brede (gratis) disseminatie resp. via brede bekendmaking met, bij opgebouwde intellectuele eigendom met economische waarde, betalende toegang voor gebruikers.
3. Welke andere elementen moeten we zeker afspreken op maat van de innovatie die we met ons project beogen? Welke organisatorische afspraken leggen we best vast? Wijzigingen in de loop van je project zijn bijvoorbeeld een relevant onderdeel om in je samenwerkingsovereenkomst op te nemen. Het is belangrijk als stuurgroep in je samenwerkingsovereenkomst vast te leggen welk orgaan in je project beslissingen kan nemen over welk soort wijzigingen, rekening houdend met de regels van de oproep. Het beheer van de middelen (bijv. doorstorten van de subsidie, ...), bundelen van de rapporteringsverplichtingen (inhoudelijk en financieel, ook voor de eindrapportage aan het einde van het project), timing, de verantwoordelijkheden van de coördinator e.a.

Wat hebben we te bieden?

Subsidiebedrag en -percentage

De steunenvolpe voor deze oproep bedraagt 3,4 miljoen euro. De totale steun bedraagt maximaal 500.000 euro per project. Het maximale subsidiepercentage op niveau van de partner is afhankelijk van de aard van de activiteiten en het type partner:

Tot maximaal 100% subsidie voor de kosten van:

1. Diensten algemeen belang (DAB)
2. Organisaties voor onderzoek en/of kennisverspreiding, op voorwaarde dat de activiteiten binnen het project kaderen binnen activiteiten voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie

Tot maximaal 75% subsidie voor de kosten van:

1. Kmo's (zie de Europese kmo-definitie)

2. Organisaties erkend als lokale diensteneconomie of collectief maatwerk (zie de website van Sociale Economie), ongeacht hun omvang

Tot maximaal 60% subsidie voor de kosten van:

1. Grote onderneming (uitgezonderd erkend lokale diensteneconomie of collectief maatwerk)

Bijkomend wordt een beperking gehanteerd op het totale subsidiepercentage op niveau van het project. Naast de hierboven vermelde drempels per partner, geldt een beperking van de subsidie tot maximaal 80% van de totale projectkost.

Projectbegroting

Voor de berekening wordt een globale projectbegroting opgemaakt aan de hand van het bijgevoegde sjabloon en rekening houdend met de controlerichtlijnen. Per projectpartner wordt een overzicht gegeven van de verschillende kostenposten. In het sjabloon en in de controlerichtlijnen wordt toelichting gegeven over de aanvaardbare kosten en drempels. Deze regels worden eveneens toegepast bij de financiële eindcontrole van het project.

Indien het ingediende project onderdeel is van een ruimer traject, worden enkel de kosten ingediend die verbonden zijn aan het ingediende project. In de aanvraag kan eventueel de totale projectkost van het ruimer traject worden opgegeven en toegelicht.

De verschillende kosten die in aanmerking voor subsidie zijn:

- Loonkosten
- Overheadkosten
- Werkingskosten
- Externe prestaties
- Investeringskosten

Voor ondernemingen kan de subsidie enkel betrekking hebben op die inzet en kosten die niet behoren tot de reguliere activiteiten van de onderneming. Het gaat met andere woorden om inzet of kosten die boven op de reguliere werking worden gemaakt in uitvoering van het project.

Berekening

Je maakt voor elke partner een begroting op van de projectkost, rekening houdend met de aanvaardbare kostenposten en drempelbedragen uit het rekenmodel. Bereken de totale projectkost van alle partners samen.

Ja gaat voor elke partner na onder welke categorie deze thuishoort en past het maximaal toegestane subsidiepercentage hierop toe (100%, 75% of 60%) en telt deze bedragen samen.

Je bekijkt tot slot of dit totale bedrag meer of minder bedraagt dan 80% van de totale projectkost. Er zijn twee mogelijkheden:

- Som van de subsidiebedragen van alle partners is kleiner of gelijk aan 80% van de totale projectkost: dit is het maximale subsidiebedrag
- Som van de subsidiebedragen van alle partners is groter dan 80% van de totale projectkost: het maximale subsidiebedrag wordt beperkt tot 80% van de totale projectkost. Bepaal onderling met de projectpartners hoe dit bedrag verdeeld wordt, rekening houdend met de maxima per partner.

Eigen inbreng

In de aanvraag wordt aangegeven op welke wijze de minimaal 20% eigen inbreng wordt gefinancierd. De financiering hiervan kan op verschillende manieren ingevuld worden, bijv. eigen inbreng, projecteigen opbrengsten, sponsoring in geld en sponsoring in natura.

Het is belangrijk dat tijdig nagedacht wordt over de wijze waarop deze eigen inbreng wordt gefinancierd.

Ondersteunend traject

INFOSESSIE

Op maandag 8 mei 2023, 10u wordt een online infosessie georganiseerd voor geïnteresseerde projecten.

Inschrijven via de website is verplicht en mogelijk tot woensdag 3 mei 2023, 10u. Na het afsluiten van de inschrijvingen, wordt een deelname-link bezorgd.

INSPIRATIESESSIE

Maandag 22 mei 2023, 10u wordt een inspiratiesessie georganiseerd voor alle geïnteresseerden. Tijdens deze sessie zullen enkele cases worden toegelicht ter inspiratie.

BEGELEIDING

Er wordt begeleiding voorzien voor kandidaat-aanvragers bij de voorbereiding van een projectaanvraag. VLAIO zal communiceren over hun werking via de website.

Eerste fase: vooraanmelding en pitch

Voorafmelding. Het selectieproces bestaat uit twee fasen. De eerste fase is een verplichte vooraanmelding met pitchmoment. Er geldt een verplichte vooraanmelding van het projectvoorstel op het sjabloon dat daarvoor ter beschikking wordt gesteld.

Projecten moeten uiterlijk op woensdag 14 mei 2023, 10 uur via mail bezorgd worden aan circulair@vlaio.be.

Pitch. De vooraangemelde projecten worden vervolgens uitgenodigd om in de week van 26 juni 2023 hun project te komen pitchen (max. 10 min.), gevolgd door een korte bespreking. Deze bespreking heeft als doel na te gaan of het projectvoorstel voldoende beantwoordt aan de doelstellingen van de oproep, om de dialoog over maatschappelijke uitdagingen en de daarbij horende opschaalbare oplossingen op gang te brengen en om de juiste partnerschappen te kunnen opzetten.

Deze pitch laat ons toe om reeds in een vroege fase feedback te geven op basis waarvan de aanvraag verder kan uitgewerkt worden.

De aanmelding en pitch zijn verplicht, maar er worden in deze fase geen projecten uitgesloten.

Tweede fase: indienen van de eigenlijke aanvraag

Het projectvoorstel moet uitgewerkt worden aan de hand van het aanvraagformulier. De projectbegroting wordt ingevuld in het kostenmodel. In het kostenmodel wordt uitgelegd hoe je het sjabloon moet invullen en in de Controlerichtlijnen kan je alle info vinden over aanvaardbare kosten en inkomsten. Afspraken tussen de partners van het consortium leggen jullie vast in een samenwerkingsovereenkomst.

Projecten moet online ingediend worden via de website van VLAIO, uiterlijk op maandag 2 oktober 2023, 23.59 uur. We verwachten dus het aanvraagformulier en het kostenmodel via de online module te

ontvangen. Daarnaast verwachten we ook de verklaringen de-minimis, geen onderneming in moeilijkheden en geen schulden (zie bijlage).

Wat moet je nog weten voor je start met schrijven?

Kader voor de steun

De steun wordt toegekend in uitvoering van het Besluit van de Vlaamse Regering tot toekenning van steun aan projecten ter bevordering van het ondernemerschap (24/04/2009 en latere wijzigingen).

Bij de toekenning wordt een onderscheid gemaakt tussen economische activiteiten, activiteiten voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie (niet-economische activiteiten) en diensten van algemeen belang (DAB). Zoals eerder vermeld bij de onderdelen over intellectuele eigendom en samenwerkingsovereenkomsten, is de basis van de geldende regels de bepaling van het type actoren betrokken in je consortium.

Activiteiten voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie

Voor partners die in hoofdzaak activiteiten uitvoeren die vallen onder art. 19 van de Kaderregeling betreffende staatssteun voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie (2014/C 198/01) wordt de steun als niet-staatssteun beschouwd. Het gaat hierbij over de primaire activiteiten van onderzoeksorganisaties en onderzoeksinfrastructuren (opleiding, onafhankelijk O&O en brede kennis-verspreiding) en activiteiten inzake kennisoverdracht.

De partner die zich hierop beroept, richt zich met hun activiteiten in hoofdzaak op onderzoek, onderwijs en kennisdiffusie. Het is de eigen verantwoordelijkheid van de indieners om naar waarheid deel te nemen aan het consortium als oftewel onderzoekinstelling gebonden aan de kaderregeling O&O&I oftewel als bedrijf gebonden aan de de-minimis regeling of andere. Het is belangrijk deze inschatting gewetensvol te maken aangezien de subsidiepercentages eraan gekoppeld zijn. Foutief ingevulde informatie kan steeds leiden tot een herziening van het steunpercentage bij een controle door inspectie aan het einde van het project.

Algemeen belang

Diensten van algemeen belang zijn diensten die de overheden van de EU-landen van algemeen belang achten en waaraan zij derhalve specifieke openbare dienst verplichtingen verbinden. Ze kunnen worden verleend door de staat of door de privésector. Het kan hierbij gaan om dienst van algemeen economisch belang, niet-economische diensten of sociale diensten van algemeen belang. Diensten van algemeen (economisch) belang (DAB of DAEB) zijn diensten die een publiek belang dienen. Overheidsoptreden bij de uitvoering van DAB of DAEB is noodzakelijk, omdat deze diensten anders niet (vanzelf) door de markt naar maatschappelijk aanvaardbare voorwaarden worden verricht of door de markt zelf worden opgepakt. Er is in die zin sprake van enige vorm van marktfalen. Overheden of partijen die een dienst van algemeen belang uitvoeren, omschrijving hoe de diensten die zij inbrengen binnen de aanvraag gekoppeld zijn aan de hiervoor gestelde argumentatie dienst algemeen belang.

Economische activiteiten: de-minimis

Alle financiële stromen naar bedrijven zijn onderhevig aan de regelgeving betreffende staatssteun. De-minimisverordening is er steeds op van toepassing. Dit wil zeggen dat deze maatregel als staatssteun wordt beschouwd, maar dat gelet op de beperkte opvang van de steun, niet concurrentieverstorend wordt opgetreden.

Daarom moet elke onderneming en elke partner die binnen het project een economische activiteit uitvoert, ongeacht hun rechtsvorm en de wijze ze worden gefinancierd, een verklaring afleggen. Dit betekent dat deze betrokkenen moeten verklaren dat ze niet meer dan € 200.000 de-minimissteun hebben ontvangen (= toegekend) over de laatste 3 belastingjaren (huidig lopende jaar en twee voorgaande belastingjaren) op het moment van de toekenning van deze steun. Ook moet de steun als dusdanig in de boekhouding opgenomen worden.

Bij de berekening wordt uitgegaan van het moment van toekenning. Onderneming moeten dus nagaan hoeveel de-minimis steun is toegezegd (niet uitbetaald) de laatste 3 belastingjaren. Subsidiemiddelen die door de onderneming aangewend worden voor de betaling van een onderaannemer, moeten ook in rekening gebracht worden. Subsidiemiddelen die aan een andere projectpartner wordt doorgestort, moeten door die respectievelijke partners in rekening gebracht worden (indien van toepassing voor die partner).

Meer toelichting over de-minimis en een overzicht van de steuninstrumenten van VLAIO die hieronder vallen vindt u op:

<https://www.vlaio.be/nl/begeleiding-advies/financiering/overheidsmaatregelen/veelgestelde-vragen-de-minimis>

OPGELET:

- Sommige steunmaatregelen in het kader van de Coronacrisis vallen onder de-minimis en moeten dus meegeteld worden;
- Als een onderneming aan verschillende projecten deelneemt, moeten deze bedragen opgeteld worden voor de de-minimis berekening;
- Voor sommige sectoren (zoals landbouw, visserij, transport) gelden aparte de-minimisdrempels.

Dubbelfinanciering

Er dient aandacht te gaan naar de complementariteit, zowel met andere (bestaande) projecten en acties als met het bestaande instrumentarium en dienstenaanbod van VLAIO. Activiteiten die gesteund kunnen worden via het regulier steunaanbod van VLAIO, dienen daarvan gebruik te maken (bv. bedrijfsgericht onderzoeksproject, groeitraject van één bedrijf, ...). Uiteraard kan er wel samengewerkt worden met een bedrijf dat dergelijk traject heeft lopen, maar er mag geen risico zijn op eventuele dubbelfinanciering. Daarnaast is het niet de bedoeling om advies- of begeleidingsactiviteiten op te zetten of uit te bouwen die reeds door andere partners in het [VLAIO Netwerk](#) worden uitgevoerd. Sinds 1 januari 2021 is het Vlaams Agentschap voor Ondernemersvorming Syntra geïntegreerd in VLAIO. Indien er opleidingen worden uitgewerkt binnen het project, wordt bekeken via welke opleidingsverstrekker deze best worden aangeboden.

Projectverloop

Het project start uiterlijk 3 maanden na toekenning en kan maximaal 24 maanden duren. Houd hierbij rekening bij het uitwerken van je project.

We voorzien in een opstartperiode van 3 maanden waarin de projecten zich intern kunnen organiseren en één of meerdere aanbestedingen kunnen doen om externe begeleiding in te kopen. De kosten die in de opstartperiode gemaakt worden, kunnen niet ingebracht worden in het project. Van zodra het project officieel van start gegaan is, kunnen de loonkosten van (nieuw aangeworven) personeelsleden en de facturen van externe dienstverleners uiteraard wel ingebracht worden.

OPMERKING:

In principe kan elk project beslissen om op eigen risico te starten in de periode tussen de aanvraag en de beslissing. Je hoeft dus de beslissing niet af te wachten en je hoeft ook geen gebruik te maken van de 3 maanden opstartperiode. Vanaf de aanvraag kan het project op elk moment van start gaan en kunnen vervolgens kosten ingebracht worden.

Reflexieve monitoring

Omdat we weten dat deze uitdagingen complex zijn en er zoals aangegeven niet noodzakelijk een rechtlijnige en éénduidige link is tussen het uitvoeren van bepaalde activiteiten en het bereiken van een meetbaar resultaat, is het belangrijk dat de projecten goed opgevolgd worden zodat tijdige bijsturing mogelijk is.

Via reflexieve monitoring¹ worden het plan van aanpak, de gehanteerde en vooropgestelde methodologie en de tussentijdse resultaten beoordeeld aan de hand van (vooraf bepaalde) indicatoren. Aan de hand van deze tussentijdse evaluatie zal beoordeeld worden of het plan van aanpak of de vooropgestelde methodologie moeten bijgestuurd worden in functie van het behalen van het beoogde (eind)resultaat.

Met andere woorden: het doel is duidelijk, de weg die men ingaat ook, maar de aanpak kan gedurende de uitvoering bijgesteld worden. Op deze manier wordt op een participatieve manier inzicht verworven in de voortgang van het project en worden die inzichten terugvertaald naar het project om de systeeminnovatieve ambitie vast te houden. De doelmatigheid van de steun voor de projecten wordt zo gegarandeerd. Daartoe wordt een stuurgroep opgericht waarin minstens de partners van het project vertegenwoordigd zijn, en die minimaal 3 keer per jaar bijeenkomt voor de opvolging van het project. VLAIO wordt telkens uitgenodigd voor deze stuurgroepen en ontvangt de verslagen. Elk voornemen tot wijziging dient aan VLAIO te worden voorgelegd. Een stuurgroep of consortium kan hier niet los van VLAIO over beslissen.

Beoordeling en beslissing

Ontvankelijkheid

De tijdig ingediende aanvragen worden door VLAIO gescreend op hun ontvankelijkheid. Aanvragen die niet ontvankelijk zijn, worden hiervan in kennis gesteld en krijgen maximaal een week om de ontbrekende elementen aan te vullen. Indien de ontbrekende gegevens niet tijdig worden aangeleverd, zal de aanvraag onontvankelijk verklaard worden en niet verder beoordeeld worden. Enkel projecten die ontvankelijk zijn, worden verder inhoudelijk beoordeeld. Projecten die onontvankelijk verklaard worden, worden hiervan in kennis gesteld.

Ontvankelijkheidscriteria

- De aanvraag is tijdig ingediend.
- De aanvraag was vooraangemeld op de voorziene datum en tijdstip.
- De aanvraag is online ingediend.
- De aanvraag is ondertekend door de hoofdbegunstigde.
- De aanvrager en de projectpartners zijn een rechtspersoon met KBO-nummer. Indien de aanvrager een onderneming is heeft deze een exploitatiezetel in het Vlaamse Gewest. Enkel Vlaamse kennisinstellingen kunnen partner zijn.
- De aanvrager en projectpartners hebben op de indieningsdatum van de steunaanvraag geen achterstallige schulden bij de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid.
- Verklaring geen onderneming in moeilijkheden indien van toepassing.
- Verklaring op eer de-minimis van alle begunstigden/ontvangers van de subsidie die onder deze regeling vallen.

- Het project start op zijn vroegst op de dag van indiening en uiterlijk 3 maanden na toekenning van de subsidie.
- Het project heeft een duur van maximaal 2 jaar (24 maanden).
- De gevraagde subsidie bedraagt max. 500.000 euro. De gevraagde subsidie per partner bedraagt max. 60%, 75% of 100% van hun begroting op partnerniveau, naargelang de aard van de activiteiten en het soort partner. De totaal gevraagde subsidie bedraagt max. 80% van de projectbegroting.

Selectie

De ontvankelijke aanvragen zullen vervolgens door een jury beoordeeld worden op de volgende selectiecriteria. De jury wordt multidisciplinair samengesteld uit vertegenwoordigers van verschillende beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid, en kan mogelijk uitgebreid worden met externe experts. De juryleden zullen de aangeleverde informatie enkel gebruiken voor de beoordeling van het project.

Selectiecriteria

- Mate dat project inspeelt op de scope van de oproep
  - Match met de inhoudelijke scope van de oproep: relevantie voor circulaire systeeminnovatie in circulaire maak- en machinebouw of in de chemische -/ kunststoffenindustrie.
  - Visie met betrekking tot kennisdeling
  - Match met living labs methodiek: via reflexieve monitoring systeeminnovatie realiseren op niveau van (waardeketen binnen) het ecosysteem
  - Complementariteit met de gesteunde projecten van de oproepen living labs circulaire economie 2022 en levensduurverlenging 2022.
- Kwaliteit van het consortium
  - Mate dat de samenstelling, kwaliteit en multidisciplinariteit van het voorgestelde team de nodige kennis heeft over de waardeketen en de vooropgesteld uitdaging.
  - Mate dat er expertise is voor het welslagen van de methodiek living labs met name procesbegeleiding, communicatie, kennisdeling, gedragsverandering, reflexieve monitoring en andere vereisten van de oproep op te volgen.
  - Mate dat de volledige waardeketen/ecosysteem vertegenwoordigd is binnen het project.
- Kwaliteit van het voorstel
  - Duidelijkheid van het plan van aanpak
  - Haalbaarheid en doelmatigheid inclusief kpi's.
  - Mate dat het project duidelijkheid schept rond eigendomsrecht zoals vooropgesteld binnen de oproep.
  - Mate dat het project inzet op kennisdeling zoals aangegeven binnen de vereisten van de oproep
  - Mate dat het project met plan van aanpak communicatie tegemoetkomt aan de vereisten van de oproep
- Hefboomeffect
  - Mate waarin het project een positieve impact kan creëren aan de bijdrage aan de vermindering van materiaalvoetafdruk en klimaatdoelstellingen in Vlaanderen bij uitrol op grotere schaal. Mate van bijdrage aan systeemverandering, ook na oplevering van het project.

Beslissing

Elk criterium wordt gescoord op 20 punten. Om voldoende te scoren moet minstens 60% op elk criterium en minstens 50% op de totaalscore behaald worden. De jury maakt een rangschikking op van de ingediende aanvragen, rekening houdend met de selectiecriteria en de behaalde score. Enkel projecten die voldoende scoren, komen in aanmerking voor subsidie. De rangschikking wordt samen met een voorstel van te steunen

projecten voorgelegd aan de Vlaams minister van Economie, die een beslissing neemt over de toekenning van de steun rekening houdend met het beschikbaar budget.

Ook nuttig om te weten

Rapportering en uitbetaling

De uitbetaling van de subsidie gebeurt in 3 schijven:

- 40% bij de start van het project (na goedkeuring) op voorwaarde dat de hoofdbegunstigde:
  - de schijf via het digitale platform aanvraagt;
  - verklaart dat het project gestart is;
  - een ondertekende samenwerkingsovereenkomst indient;
  - voldoet aan de bijkomende voorwaarden die door VLAIO zijn opgelegd in de beslissingsbrief.
- 30% ten vroegste na 12 maanden op voorwaarde dat de hoofdbegunstigde:
  - de schijf via het digitale platform aanvraagt;
  - een inhoudelijke en financiële rapportage, volgens de daartoe aangeleverde sjablonen, aanlevert;
  - bewijst dat er voor 60% aan kosten gemaakt is.
- 30% bij de afronding van het project op voorwaarde dat de hoofdbegunstigde:
  - het saldo via het digitale platform aanvraagt;
  - een inhoudelijke en financiële eindrapportage, volgens de daartoe aangeleverde sjablonen, indient;
  - aantoonst dat de communicatierichtlijnen werden nageleefd;
  - de stavingsstukken die nodig zijn voor de financiële controle van het project bezorgd (zie ook Controlerichtlijnen).

Voor de uitbetaling van het saldo, zal een controle uitgevoerd worden door de inspecteurs van VLAIO.

Indien minder kosten zijn gemaakt, wordt de subsidie verhoudingsgewijs verminderd, rekening houdend met het maximale subsidiepercentage van 80% en het netto te financieren saldo. Te veel uitbetaalde steun, zal worden teruggevorderd.

Communicatierichtlijnen

Goedgekeurde projecten moeten de communicatierichtlijnen van VLAIO volgen. Je kan die alvast eens doornemen op <https://www.vlaio.be/nl/over-ons/communicatieverplichtingen-partners>

Elk communicatievoorstel moet eerst voorgelegd worden aan de communicatiedienst van VLAIO via communicatie@vlaio.be. De collega's denken graag met jullie mee en geven snel advies. Je plaatst daarbij circulair@vlaio.be in cc.

Meer info?

www.vlaio.be/nl/subsidies-financiering/living-labs-circulaire-economie

circulair@vlaio.be

Gezien om gevoegd te worden bij het ministerieel besluit van 11 april 2023 tot toekenning van steun voor living labs circulaire economie 2023 – circulaire maakindustrie en machinebouw, chemie en kunststoffen

Brussel, 11 april 2023

De Vlaamse minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale economie en Landbouw,

Jo BROUNS

Bijlage 2

Controlerichtlijnen voor project- en werkingssubsidies in de afdeling Vlaio-netwerk

Januari 2023

Doel en beperkingen van een subsidie

Een projectsubsidie heeft als doel projecten mogelijk te maken die anders niet of moeilijk gefinancierd zouden geraken. Ze is dan ook niet bedoeld om projecten winstgevend te maken en is niet als sponsoring te beschouwen.

Een werkingssubsidie dient om de werking van een organisatie te ondersteunen. De nodige afspraken worden gemaakt met de organisatie rekening houdend met haar specifieke situatie.

Het subsidiebedrag, vermeld in het ministerieel besluit of het besluit van de Vlaamse Regering, wordt zowel uitgedrukt in een absoluut bedrag als in een percentage van de aanvaardbare projectkosten en kan hoogstens het maximale percentage en maximale subsidiebedrag zijn zoals voorzien in het oproepbesluit (bij projectoproepen) of steunbesluit, desgevallend beperkt tot het **netto te financieren saldo**.

Het netto te financieren saldo is het saldo van het aanvaardbare projectbedrag dat nog moet gefinancierd worden na aftrek van de beschikbare middelen in natura (zoals bv. sponsoring, giften, eigen werk, eigen inbreng in natura) en de financiële middelen (zoals bv. cash) zoals voorzien in de begroting van het project.

Voor de bepaling van de vereiste private bijdrage komen zowel eigen inbreng, projecteigen opbrengsten, sponsoring in geld en sponsoring in natura in aanmerking.

Een budget dat voorafgaandelijk voor een project wordt opgesteld is louter richtinggevend. Het uiteindelijk aanvaardbare projectbedrag wordt vastgesteld aan de hand van deze controlerichtlijnen en de ingediende bewijsstukken.

Het aanvaarden van de subsidie betekent dat de begunstigde ook de voorwaarden waaronder ze werd gegeven aanvaardt.

Definities en afbakening subsidieperiode

- **Startdatum:** de datum waarop het project aanvangt. Dit kan ten vroegste de dag van de indiening van de aanvraag zijn (waarbij het project de beslissing niet afwacht en op eigen risico start) en ten laatste uiterlijk 6 maanden na de officiële goedkeuring van de steunaanvraag. Voor ondernemingen in oprichting op het moment van de indiening is de startdatum ten vroegste de datum van oprichting van de rechtspersoon¹;
- **Projectperiode:** periode van startdatum tot einddatum. De kosten die de indiener² (of het samenwerkingsverband³) maakt voor de startdatum van het project komen niet in aanmerking voor subsidie;
- **Projectduur:** looptijd in maanden tussen start- en einddatum. Een project heeft een duur van maximaal 24 maanden;
- **Mensjaar:** 12 mensmaanden = 100% = 1 mensjaar. Het gehanteerde aantal dagen en aantal uren in een mensjaar mag overeenstemmen met de aanpak binnen de eigen organisatie, weliswaar binnen de beperking dat als bovengrens wordt gehanteerd: 1 mensjaar = 226 werkdagen = 1.720 uren. Als standaard wordt gehanteerd: 1 mensjaar = 210 werkdagen = 1.596 uren;

¹ Tenzij anders bepaald in het ministerieel besluit tot toekenning van de steun.

² Dit is de instantie die het projectvoorstel indient, die het project coördineert en die de eindverantwoordelijkheid draagt.

³ Samenwerkingsverband = samenwerking tussen één of meerdere partners.

- Een **afwijking op de start of beëindiging van een project** moet vooraf en schriftelijk door de indiener aangevraagd worden bij VLAIO (het Agentschap Innoveren en Ondernemen). Pas na goedkeuring⁴ mag worden afgeweken van de initieel voorziene data.

Aanvaardbare kosten

Projectsubsidie

Een projectsubsidie wordt toegekend aan dossiers die de uitvoering van een project of opdracht als doel hebben. Dit project of deze opdracht kan zowel qua doelstelling als in tijd afgebakend worden.

De algemene regel is dat enkel de kosten die door de indiener bij de aanvraag waren begroot in de projectbegroting én door de Vlaamse regering of de bevoegde minister werden aanvaard, aanvaardbare kosten zijn. De goedgekeurde projectbegroting wordt steeds als bijlage bij het ministerieel besluit tot toekenning van de steun gevoegd en maakt er integraal deel van uit. Indien er wijzigingen zijn aan de projectbegroting in de loop van het project, brengt de indiener vooraf en schriftelijk – en **uiterlijk voor de beëindiging van het project** – VLAIO hiervan op de hoogte. Gewijzigde projectbegrotingen moeten steeds goedgekeurd worden door het Agentschap.

Volgende kostenrubrieken zijn voorzien:

1. Loonkosten
2. Overheadkosten
3. Werkingskosten
4. Externe prestaties
5. Investeringskosten

Algemene werkingssubsidie

Een algemene werkingssubsidie wordt toegekend ter ondersteuning van de loon- en werkingskosten die voortvloeien uit een structurele activiteit die een continu en permanent karakter vertoont.

De algemene werkingssubsidie heeft – tenzij de minister anders beslist – betrekking op:

1. Hetzij de volledige activiteit van de begunstigde
2. Hetzij een afgescheiden deelactiviteit. In dit geval worden de aanvaardbare loon- en werkingskosten bepaald via de verdeelsleutel die in het ministerieel besluit is voorzien.

---

⁴ Door de bevoegde minister of door VLAIO

Kostenrubrieken

Loonkosten

Enkel personeelskosten van werknemers op de payroll van de aanvrager(s) zijn aanvaardbaar binnen deze rubriek. Zelfstandigen die factureren, inclusief bedrijfsleiders via managementvennootschappen, worden als externe prestaties beschouwd (zie rubriek Externe prestaties).

De directe loonkosten van personeelsleden op de payroll van de indiener en de partners uit het samenwerkingsverband worden berekend door middel van het standaarduurtarief (SUT) vermenigvuldigd met de aan het project bestede tijd volgens de tijdsbestedingstabellen. Het standaarduurtarief is het bruto maandloon van het personeelslid vermenigvuldigd met een factor van 1,20%, bv. 3.500 EUR/maand x 1,20% = 42 EUR/uur.

Uitgangspunt voor de berekening van het standaarduurtarief is het vaste bruto maandsalaris (zonder toeslagen, premies, patronale bijdragen, vakantiegeld, eindejaarspremie,...). Het te hanteren bruto maandloon bij begrotingsaanvraag betreft het bruto maandloon in de eerste maand van het project, of in de eerste volledige maand van tewerkstelling voor personeelsleden die na de start van het project in dienst komen. Voor projecten die zich uitspreiden over meerdere projectjaren, kan een jaarlijkse indexatie van 2% worden toegepast. Bij indiening van het financieel eindverslag moet het reële bruto maandloon van de eerste maand (of eerste volledige maand van tewerkstelling) per projectjaar worden gerapporteerd.

Voor personeelsleden met een deeltijdse arbeidsovereenkomst wordt het voltijds bruto maandsalaris als berekeningsbasis genomen. Indien een personeelslid meerdere arbeidsovereenkomsten heeft, is de berekeningsbasis van het standaarduurtarief de totaliteit van het loon, tenzij de inzet voor het gesubsidieerde project slechts betrekking heeft op één arbeidsovereenkomst.

Het verkregen standaarduurtarief wordt vervolgens toegepast op de reëel gepresteerde uren in het kader van het project.

Een voorbeeld:

Een werknemer levert deeltijdse prestaties van 20 uur bij een voltijdse betrekking van bv. 38 uur. Het deeltijds bruto maandloon bedraagt 1.500 euro. Het in te brengen standaard uurtarief is : 1.500 euro x 38/20 uur = 2.850 euro x 1,2% = SUT van 34,20 euro.

Overuren zijn enkel subsidiabel indien ze uitbetaald worden. Indien de promotor kiest om voor een bepaalde maand overuren te declareren, moet hij bij controle op stukken en/of controle ter plaatse kunnen bewijzen dat de in het kader van het project gepresteerde overuren worden uitbetaald aan het personeelslid.

Bewijslast

1. Arbeidsovereenkomst
2. Tijdsregistratie (reëel gepresteerde projecturen met beschrijving van de projectactiviteiten)
3. Loonfiche van de eerste maand van het project waarin de werknemer aan het project meewerkt, of eerste loonfiche van volledige maand in dienst indien de werknemer later in dienst is gekomen.
4. Bewijs van betaling van overuren indien van toepassing.

Enkel de loonkosten van rechtstreeks betrokken personeelsleden komen in aanmerking, onafhankelijk van het statuut van dat personeel. ZAP (zelfstandig academisch personeel) kan op projecten werken, evenals ambtenaren. De werkgever is in deze verplicht om te verzekeren dat de overheid deze personen niet dubbel financiert.

Het kan voorvallen dat personeelsleden, van wie de kosten worden ingebracht in het project, in dezelfde periode ook nog werkzaam zijn of zullen zijn op andere gesubsidieerde projecten. Het gaat hier om projecten van om het even welke overheid of projecten waarvoor kosten zullen worden gefactureerd aan derden. In deze gevallen moet de indiener een overzicht toevoegen van de tijd die het personeelslid in die periode aan elk van die andere projecten besteedt. Er kan maximum 100% van het loon over de verschillende projecten heen worden toegewezen. Hetzelfde principe geldt voor de andere kostenrubrieken.

Kosten voor supervisie door de leidinggevende van de gesubsidieerde entiteit worden niet aanvaard, maar worden beschouwd als eigen inbreng.

Wanneer de begunstigde een onderwijs- of onderzoeksinstelling is die al gesubsidieerd wordt door de Vlaamse overheid, wordt nagegaan of er geen dubbele subsidiëring is. Voor de aanrekening wordt volgende regel toegepast voor onderwijzend of onderzoekspersoneel, administratief en technisch personeel: de aangerekende personeelskosten van statutairen worden slechts aanvaard wanneer ze buiten de normale, statutair betaalde, beroepsactiviteiten en beroepsprestaties vallen. Indien de projectactiviteiten echter binnen de normale beroepsactiviteiten en beroepsprestaties vallen, moeten zij (deels) vrijgesteld en vervangen worden door contractuele personeelsleden. In die gevallen wordt de personeelskost van de contractuele(n) in rekening gebracht en dient een bewijs van een vervanger te worden voorgelegd.

Stagiairs met een stageovereenkomst en jobstudenten met een arbeidsovereenkomst, die op de loonlijst (DIMONA) staan van de promotor(en) of de partner(s), vallen eveneens onder de rubriek personeelskosten.

Overheadkosten

Overheadkosten zijn kosten die onrechtstreeks verband houden met de uitvoering van het project. Deze kosten zijn niet voor 100% aan het project toe te wijzen omdat ze geïntegreerd zijn in de algemene werking van de organisatie.

De overhead wordt berekend door het aantal ingezette mensjaren te vermenigvuldigen met een door VLAIO vastgesteld maximum bedrag. Dit bedrag is momenteel vastgelegd op **15.000,00 euro/mensjaar**. In de eindafrekening zal het aantal reëel (en aanvaarde) gepresteerde mensjaren pro rata de totale aanvaarde overheadkost bepalen.

Overheadkosten zijn:

1. Het gebruik (huur en onderhoud) van **interne** gebouwen en parkings, lokalen en vergaderzalen met inbegrip van de normale kantooruitrusting, -benodigdheden en apparatuur, de kosten voor verwarming, verlichting, gas, elektriciteit, water, internet, telefoon, fax, kopieën, correspondentie en postzegels, verzekering van de gebouwen en andere algemene verzekeringen.
2. Kosten van **interne** administratie, beheer, sociaal secretariaat.
3. De **interne** ontwikkeling- en onderhoudskosten van een website.
4. Algemene abonnementen, representatiekosten, beroepskledij, restaurantkosten.
5. Relatiegeschenken.
6. Andere kleine kosten of niet voor 100% aan het project of de gesubsidieerde activiteiten toewijsbare kosten voor zover ze rechtstreeks, direct en uitsluitend verband houden met, betrekking hebben op en te relateren zijn aan het project of de gesubsidieerde activiteiten.

Overheadkosten moeten, net als alle andere kosten, reële kosten betreffen en dus bewijsbaar zijn. Indien de aanvrager van de steun het berekende bedrag voor overhead meent niet te kunnen verantwoorden bij controle, dient hij het voor hem toepasselijke lagere bedrag per ingezet mensjaar op te nemen in de

projectbegroting. Het door de aanvrager gehanteerde bedrag per mensjaar wordt vastgelegd voor de volledige duur van het project.

Gezien het om een forfaitair bedrag gaat, dient de overhead niet verantwoord te worden bij de eindafrekening. VLAIO behoudt zich wel het recht voor om over te gaan tot een controle van deze kosten.

Werkingskosten

Algemene regel: alle betaalde **facturen** met een prestatiedatum binnen de projectperiode zijn subsidieerbaar, rekening houdend met het toegestane bedrag. De verwijzing naar het project dient te worden vermeld op de factuur. De datum van de factuur of andere aanvaardbare boekhoudkundige documenten wordt geacht te vallen binnen de 15 dagen na de maand waarin het project eindigt. Elke factuur moet immers in principe opgemaakt worden binnen de 15 dagen volgend op de maand van prestatie of levering, dus ten laatste 46 dagen na de prestatiedatum. De betaling moet gebeuren ten laatste drie maanden na de beëindiging van het project.

Werkingskosten zijn de rechtstreeks aan het project verbonden uitgaven die noodzakelijk zijn voor de algemene werking van het project. Het totale toegestane bedrag voor werkingskosten wordt bepaald bij de evaluatie van de projectaanvraag.

De werkingskosten dienen realistisch te zijn gelet op de aard van de activiteiten, dit wordt nagegaan bij de evaluatie van de projectaanvraag. Indien hieruit onvoldoende blijkt dat de gevraagde werkingskosten nodig zijn voor de goede uitvoering van het project, kan er bijkomende info worden opgevraagd.

Er wordt voor de werkingskosten een plafond ingesteld, te berekenen door het aantal ingezette mensjaren te vermenigvuldigen met een vastgesteld bedrag. Momenteel is dit bedrag **25.000,00 euro/mensjaar**. Binnen dat plafond kunnen werkingskosten eenvoudig geclaimd worden. Indien het plafond niet volstaat voor de voor het project benodigde werkingskosten, kan dit plafond bij indiening overschreden worden in de begroting en de aanvraag, mits extra toelichting en verantwoording. Het bedrag voor werkingskosten dat aanvaard wordt bij steuntoekenning ligt vast voor de volledige duur van het project. Dit betekent dat éénmaal een project loopt, een vraag tot wijziging van de inhoudelijke invulling van de werkingskosten wel nog kan worden toegestaan maar het maximaal goedgekeurde bedrag niet mag overschreden worden.

Indien de aanvrager niet BTW-plichtig is of een gemengd BTW-statuuut heeft, kan de niet-terugvorderbare BTW ook ingebracht worden in het daarvoor voorziene veld in het begrotingssjabloon. De aanvrager dient bij het indienen van de projectbegroting het bewijs van dit BTW-statuuut te leveren aan VLAIO.

Voor de eindafrekening kunnen er door VLAIO ter controle bewijsstukken van de gemaakte kosten opgevraagd worden. Indien het plafond voor de werkingskost overschreden wordt, dient er standaard een overzichtsborderel van de werkingskosten als verantwoording opgeleverd te worden. Werkingskosten zijn te bewijzen met facturen of andere boekhoudkundige documenten. Bij de indiening van het financieel eindverslag dient een uitdraai van de projectboekhouding meegestuurd te worden.

Volgende werkingskosten komen in aanmerking:

1. Rechtstreeks aan het project of de gesubsidieerde activiteiten verbonden uitgaven voor verbruiksmaterialen, hulpgoederen, grondstoffen en gereedschappen waarvan de levensduur de periode van het project zoals voorzien in het ministerieel besluit tot toekenning van de steun niet overschrijdt. Deze uitgaven worden in de boekhouding niet als investeringen op het vast actief geboekt en evenmin op de inventaris van duurzaam materieel, maar als verbruiksmateriaal, hulpgoed, grondstof of gereedschap.

2. Kosten voor het inrichten van cursussen, seminars,... of het volgen van opleidingen of vorming ten behoeve van het project of de gesubsidieerde activiteiten.
3. Huur en/of leasing die aan derden moet worden betaald voor het gebruik van lokalen, apparatuur, infrastructuur,...
4. Kosten in verband met sensibilisering, distributie, marketing en reclame voor zover ze noodzakelijk zijn voor het project of de gesubsidieerde activiteiten.
5. Vergoeding van centrale beheerskosten en algemene exploitatiekosten aan universiteiten en hogescholen.
6. Octrooien, licenties en auteursrechten mits betrekking tot het project of de gesubsidieerde activiteiten.
7. Verplaatsingskosten gemaakt in functie van het project of de gesubsidieerde activiteiten en voor zover redelijk en verantwoord. Enkel personenwagens (gekocht of geleased), die aanvaard werden in de projectbegroting, mogen ingebracht worden als kost. Verplaatsingen met de wagen en het openbaar vervoer dienen verantwoord te worden via een maandelijks, individuele onkostenstaat met vermelding van datum, bestemming, reden en aantal afgelegde kilometers en kilometervergoeding. Geen treintickets in eerste klas of vliegtuigtickets in business class. Enkel treintickets in tweede klas en vliegtuigtickets in economy class worden aanvaard.
8. Externe prestaties of prestaties door derden: voor zover deze het bedrag van 8.500,00 euro exclusief BTW niet overstijgen, zoniet horen deze thuis onder de kostenrubriek Externe prestaties.

Volgende werkingskosten komen niet in aanmerking:

1. Opportuniteitskosten: minderopbrengsten kunnen niet in aanmerking genomen worden voor subsidiëring.
2. Financiële kosten van allerlei aard.
3. Voorzieningen voor latere verliezen of verplichtingen van de begunstigde.
4. Werkingskosten waarvan de link met het project of de gesubsidieerde activiteiten moeilijk aantoonbaar is (voorbeeld: verwaarloosbare gebruiksgraad).
5. Kosten voor geschenken en versnaperingen in goodiebags, verwenboxen en soortgelijke die bij online, digitale activiteiten en evenementen als incentive aan de deelnemers worden bezorgd.
6. Kosten aangerekend door een onderwijs- of onderzoekinstelling voor het gebruik van de bestaande basisuitrusting wanneer de begunstigde de onderwijs- of onderzoekinstelling zelf is.
7. Kosten voor geneeskundige verzorging.
8. Te betalen schadevergoeding ingevolge burgerlijke aansprakelijkheid.
9. Directe belastingen of taksen.
10. Boetes.
11. Historische kosten tenzij nominatief goedgekeurd bij de basisbeslissing.

Externe prestaties

Indien de indiener onderworpen is aan de wet op de overheidsopdrachten dient hij deze te volgen voor de in deze rubriek besproken kosten.

Derden (bedrijven, zelfstandigen, freelancers, kenniscentra en onderzoeksinstituten) die in opdracht van een project- of onderzoekspartner een dienst leveren als onderaannemer alsook managementvennootschappen, moeten factureren aan marktprijs volgens de Europese regelgeving. Als er geen marktprijs voorhanden is, moet de organisatie haar diensten leveren tegen een prijs die de volledige kosten dekt en een redelijke marge omvat. Deze diensten kunnen zowel slaan op dienstprestaties als op goederen op maat die niet geactiveerd worden. Onderzoeksinstituten in onderaanneming factureren bij voorkeur aan de hand van eenheidskosten (bv. per test, staal, run). Onder derden wordt verstaan

ondernemingen die geen partner of verbonden onderneming zijn zoals vermeld in bijlage I, artikel 3 van de Algemene Groepsvrijstellingsverordening.

Als de wet op de overheidsopdrachten van toepassing was voor de gemaakte uitgave, dan moeten alle relevante gunningsstukken worden bezorgd. Een kopie van de publicatie van de aankondiging van werken/diensten/leveringen, het bestek (algemeen deel), het proces-verbaal van de opening, het gunningsverslag, de gunningsbeslissing, de toewijzingsbrief, de overeenkomst en de eindafrekening (bij aanvraag saldo) moeten minimaal bij de bewijsstukken van de financiële rapportering gevoegd zijn. De subsidie kan niet volledig worden uitbetaald als bij controle blijkt dat de gunning niet gebeurde conform de wetgeving overheidsopdrachten. In dat geval wordt een financiële correctie uitgevoerd, die naargelang de ernst van de inbreuk kan oplopen tot 100%.

Voor wat de procedure van aanvaarde factuur betreft, dient een minimale controle te gebeuren waarbij wordt nagekeken of een opdracht niet bewust wordt opgesplitst om onder de drempel van 30.000,00 euro te blijven.⁵

Zowel bij de controle van de wet op de overheidsopdrachten als bij een eventuele controle van de procedure aanvaarde factuur, moeten de leverancierslijsten ter beschikking worden gesteld.

Enkel strikt noodzakelijke externe prestaties zijn aanvaardbaar. In de projectaanvraag moet elke externe prestatie gemotiveerd worden. De kost ervan moet onderbouwd zijn, hetzij via een offerte, hetzij via een factuur van een vergelijkbare opdracht of een gemotiveerde kostenschatting. De kost van de externe prestatie moet gespecificeerd zijn naar aantal mensmaanden of een andere beschikbare eenheid van kost. VLAIO kan inzage vragen in de onderaannemingsovereenkomst.

Om de administratieve last te beperken worden enkel externe prestaties groter dan 8.500,00 euro exclusief BTW, onder deze post aanvaard. Externe prestaties die minder dan 8.500,00 euro exclusief BTW bedragen, worden inbegrepen in de rubriek Werkingskosten (zie hierboven).

Indien de aanvrager niet BTW-plichtig is of een gemengd BTW-statuut heeft, kan de niet-terugvorderbare BTW ook ingebracht worden in het daarvoor voorziene veld in het begrotingssjabloon. De aanvrager dient bij het indienen van de projectbegroting het bewijs van dit BTW-statuut te leveren aan VLAIO.

Voor elke externe prestatie dient bij controle de factuur met tijdsprestatie en/of inhoudelijk advies aan VLAIO bezorgd te worden. Betalingsbewijzen dienen eveneens meegestuurd te worden.

Indien blijkt dat de uitvoerder van de externe prestatie een aan de aanvrager verwante onderneming is (via aandeelhouderschap), dan kan de winstopslag geen aanvaardbare kost zijn. De kosten van dergelijke externe prestatie kunnen dan typisch groot en verantwoord worden aan de hand van het kostenmodel (en niet enkel via factuur).

Ook gelden aanvaardbare kosten voor externe prestaties enkel als die aan de begunstigde verrekend worden. Dat laatste betekent concreet ook dat o.a. de kosten van (buitenlandse) moeder-, dochter- of

---

⁵ Opmerking: voor de procedure aanvaarde factuur is dit de markt bevragen en de concurrentie laten spelen door minstens 3 partijen te raadplegen. Achteraf moet de promotor hiervan het bewijs kunnen leveren aan VLAIO. Bij uitgaven < 30.000,00 euro excl. btw dient een minimale controle te gebeuren waarbij enerzijds wordt nagegaan op welke wijze de procedure van aanvaarde factuur door de promotor en eventueel de partners wordt toegepast en waarbij anderzijds wordt nagekeken of een opdracht niet bewust wordt opgesplitst om onder de drempel van 30.000,00 euro excl. btw te blijven.

zusterorganisaties enkel aanvaard worden als ze daadwerkelijk worden verrekend (zonder ev. gefactureerde winsttoeslagen e.d.) aan de gesubsidieerde (Vlaamse) vestiging.

Investeringskosten

Indien de indiener onderworpen is aan de wet op de overheidsopdrachten dient hij deze te volgen voor de in deze rubriek besproken kosten. Naar bewijslast toe is hetgeen vermeld is bij de rubriek Externe prestaties (zie hierboven) dan ook van toepassing.

Algemene regel: enkel de afschrijvingen met betrekking tot investeringen die specifiek noodzakelijk zijn voor de uitvoering van het project of de gesubsidieerde activiteiten zijn subsidieerbaar.

Als investeringen worden aanzien: alle **geactiveerde** uitgaven (vaste activa onder de rekeningen klasse 2 in de ondernemingsbalans) van duurzame gebruiksgoederen en andere roerende of onroerende goederen. Investeringen moeten bij de projectaanvraag grondig gemotiveerd worden. Ze zijn duidelijk identificeerbaar in de projectbegroting.

Enkel de afschrijvingskosten van minimaal 1.000 euro exclusief BTW komen in aanmerking om opgenomen te worden in deze rubriek. Voor lagere bedragen kan de volledige aanschaffingswaarde (exclusief BTW) opgenomen worden onder de rubriek werkingskosten.

Deze **afschrijvingen** moeten volgens het ritme uit het boekhoudrecht afgeschreven worden:

- Immateriële vaste activa: 5 jaar
- Gebouwen: 33 jaar
- Installaties, machines en uitrusting: 5 jaar
- Rollend materiaal: 5 jaar

Indien hiervan volgens de geldende boekhoudregels voor specifieke investeringen mag worden afgeweken (bv. laptop op 3 jaar), worden deze afwijkende ritmes aanvaard.

Afschrijvingen van aangekochte goederen uit het verleden zijn aanvaardbaar als ze in de projectbegroting nominatief vermeld worden als te gebruiken voor het project en als ze tijdens het project nog als afschrijvend bestanddeel voorkomen.

De toewijzing gebeurt pro rata volgens de gebruiks-, benuttings- of bezettingsgraad en de gebruiksperiode van het investeringsgoed binnen de projectperiode.

Tweedehands materieel is aanvaardbaar indien aangekocht aan marktconforme voorwaarden van een derde.

Bij financiële leasing van een investering (on-balance) zal niet de globale som van het leasingcontract in aanmerking worden genomen maar wel de maandelijkse afbetalingen gerelateerd aan de duur van het project en de gebruiksgraad.

Bij de afrekening dienen de afschrijvingstabellen (= een verplicht boekhoudkundig document voor de uitgaven die geactiveerd worden) en het overzicht van de balansrekeningen (klasse 2) conform het rekeningstelsel bezorgd te worden aan VLAIO.

Aanvaardbare opbrengsten of ontvangsten

Opbrengsten of ontvangsten die voortvloeien uit het gesubsidieerde project of de gesubsidieerde activiteiten

Alle inkomsten inherent aan het project die gegenereerd worden binnen de projectperiode dienen te worden afgetrokken van de aanvaardbare uitgaven.

Indien nog opbrengsten of ontvangsten na de subsidieperiode worden gegenereerd dient de begunstigde VLAIO hiervan op de hoogte te brengen en zal de subsidie herberekend worden.

Opbrengsten of ontvangsten door derden die aan de begunstigde worden verstrekt en die geen verband houden met het gesubsidieerde project of de gesubsidieerde activiteiten worden niet in mindering gebracht.

Inbreng in natura

Inbreng in natura is aanvaardbaar op voorwaarde dat deze zowel langs de kostenzijde als langs de ontvangstenzijde van de projectbegroting vermeld wordt, en op voorwaarde dat deze wordt becijferd tegen marktconforme prijzen.

Inbreng in natura wordt ook in beschouwing genomen om het vereiste minimale percentage aan private inbreng in de projectbegroting te berekenen.

Verantwoording bereikte doelstellingen/realisaties van het project

In het ministerieel besluit of besluit van de Vlaamse Regering tot toekenning van de subsidie wordt naast een financiële verantwoording een kwalitatieve (inhoudelijke) verantwoording gevraagd. Op basis hiervan wordt bij de controle nagegaan of aan beide verantwoordingen werd voldaan.

Indien uit deze controle blijkt dat de oorspronkelijk vooropgestelde doelstellingen niet of slechts gedeeltelijk werden gerealiseerd of dat er niet werd voldaan aan de voorwaarden opgelegd in het ministerieel besluit of besluit van de Vlaamse Regering tot toekenning van de steun, dan zal de toegekende steun worden herbekeken.

VLAIO kan beslissen om niet over te gaan tot de uitbetaling van de subsidie dan wel om deze te herberekenen, de uitbetaling ervan stop te zetten of de terugbetaling te eisen indien:

- Het project niet voldoet aan alle wettelijke bepalingen.
- Eén of meer bepalingen van de oproepdocumenten en het besluit tot toekenning van de steun niet werden nageleefd.
- De subsidie niet wordt aangewend voor de doeleinden waarvoor ze is verleend.
- De begunstigde de controle verhindert of belemmert.
- Bewust valse of verkeerde informatie werd verschaft.
- Het project niet volledig werd uitgevoerd of voortijdig werd stopgezet waardoor het vooropgestelde resultaat niet werd bereikt.

Bijlage 3

**Ideefiche: vooraanmelding projectvoorstellen
Oproep 2023 living labs circulaire economie****circulaire maakindustrie / machinebouw, kunststoffen en chemie****Waarvoor dient dit formulier?**

Het indienen van een projectaanvraag voor de oproep Living Labs Circulaire Economie verloopt in twee fasen. In een eerste fase wordt aan de hand van dit formulier een projectvoorstel aangemeld. Deze vooraanmelding telt max. 3 pagina's. Alle aangemelde projectvoorstellen zullen vervolgens uitgenodigd worden voor een pitch over hun projectvoorstel, gevolgd door een korte bespreking. Deze bespreking heeft als doel na te gaan of het projectvoorstel voldoende beantwoordt aan de doelstellingen van de oproep, om de dialoog over maatschappelijke uitdagingen en de daarbij horende opschaalbare oplossingen op gang te brengen en om de juiste partnerschappen te kunnen opzetten.

Deze aanmelding is verplicht maar heeft geen impact op de beoordeling van de eigenlijke aanvraag aan de hand van de ontvankelijkheids- en selectiecriteria in de tweede fase van indiening.

Nadien zal een korte beschrijving van het voorstel op onze website gepubliceerd worden. Op die manier kunnen partijen die geïnteresseerd zijn in mede- of samenwerking kennis nemen van het voorstel en contact opnemen.

Wie kan een idee aanmelden?

Elke onderneming of organisatie die een aanvraag binnen de oproep Living Labs Circulaire Economie wil indienen of opzetten.

Let wel: de indiener van de uiteindelijke projectaanvraag moet beschikken over rechtspersoonlijkheid en een inschrijvingsnummer in de Kruispuntbank voor Ondernemingen (KBO). Indien de aanvrager een onderneming is, moet de exploitatiezetel in het Vlaamse Gewest gelegen zijn.

Wanneer en hoe dient u de aanmelding in?

Stuur dit formulier uiterlijk op 14 juni 2023, 10u naar circulair@vlaio.be

!! Bezorg ons tegelijkertijd ook max. 5 slides voor de pitchingsessie(s) in de week van 26 juni 2023.

Waar vindt u meer informatie over de oproep?

In de handleiding bij de oproep vind je gedetailleerde informatie over het indienen van een project. Je vindt de handleiding en alle templates op <https://www.vlaio.be>

Als je vragen hebt, kan je contact opnemen met VLAIO via circulair@vlaio.be

1. Contactgegevens.

Geef hierbij minstens de contactgegevens (naam, emailadres) van de persoon die zal pitchen in de week van 26 juni 2023 en de contactgegevens die we op onze website mogen publiceren waarop andere geïnteresseerde partijen je kunnen bereiken.

2. Geef aan op welke deelsector je project betrekking heeft (meerdere antwoorden mogelijk).

Circulaire machinebouw

Circulaire maakindustrie

Circulaire chemie

Circulaire kunststoffen

3. Rond welk knelpunt of welke uitdaging wil je een project opzetten? Beschrijf de waardeketen binnen het ecosysteem dat hierbij betrokken is.**4. Geef aan tot welke resultaten je wenst te komen met het project. Geef indien mogelijk aan welke tussenstappen en/of condities nodig zijn om tot dit resultaat te komen.****5. Stel jezelf kort voor. Welke rol zal je zelf opnemen in het project?****6. Zijn er al partners die hun medewerking hebben toegezegd? Welke andere partners zijn nog nodig om dit project tot een goed einde te brengen? Welke rol zouden zij kunnen opnemen of welke expertise kunnen zij inbrengen?****7. Welke partners zoek je nog?****8. Geef hieronder kort (200 woorden) de essentie van je voorstel weer. Deze tekst wordt op onze website gepubliceerd voor andere geïnteresseerde partijen.**

Bijlage 4

Aanvraagformulier

OPROEP LIVING LABS CIRCULAIRE ECONOMIE
CIRCULAIR BOUWEN EN CIRCULAIRE MAAKINDUSTRIE

Hoofdaanvrager:

Projecttitel:

VLAIO

www.vlaio.be

Aanvraagformulier oproep Living Labs Circulaire Economie 2023 (LLCE 2023)

Waarvoor dient dit formulier?

Met dit formulier kan je een subsidieaanvraag indienen voor een project in de oproep Living Labs Circulaire Economie. De projectbegroting wordt opgesteld op basis van het kostenmodel (Excel), volgens de bijbehorende controlerichtlijnen.

Op basis van dit formulier worden de projectvoorstellen beoordeeld. De beoordelingscriteria kan je vinden in de handleiding. Als een subsidie wordt toegekend, wordt na afloop van het project aan de hand van deze aanvraag nagegaan of het project werd uitgevoerd zoals vooropgesteld.

Verklaringen

In het document 'Verklaringen' zijn verschillende modellen van verklaringen opgenomen die gebruikt kunnen worden in het kader van de ontvankelijkheidsvereisten.

Wie kan een aanvraag indienen?

De aanvraag wordt ingediend door een partnerschap, dat samengesteld wordt in functie van het project en de betrokken waardeketen of ecosysteem. In de handleiding worden de verschillende rollen toegelicht. De aanvraag wordt ingediend in naam van de aanvrager, maar is afgestemd met de betrokken projectpartners, die elk hun eigen deelbegroting en goedkeuring moeten ingeven via de online indieningsmodule.

Wanneer en hoe dien je de aanvraag in?

De aanvraag, het kostenmodel en eventuele bijlagen moeten voor de start van het project en uiterlijk op 2 oktober 2023 23u59 ingediend worden via het online indieningsplatform. De toegang naar dit platform is te vinden via de website van VLAIO.

Waar is meer informatie over de oproep Living Labs Circulaire Economie te vinden?

De handleiding bij de oproep, alle sjablonen en de controlerichtlijnen staan gepubliceerd op www.vlaio.be/nl/subsidies-financiering/living-labs-circulaire-economie.

Als je vragen hebt, kan je contact opnemen met VLAIO via circulair@vlaio.be.

Samenvatting van de aanvraag

Geef hier een korte samenvatting van het project. Geef hierbij zeker op rond welke uitdaging of knelpunt gewerkt wordt, welke resultaten en impact beoogd worden en welke waardeketen hierbij gebaat is (ca. 200 woorden).

Projectaanvraag

Algemene richtlijn bij de opmaak van dit aanvraagformulier: gebruik de handleiding waarin het doel, de focus, de criteria en de voorwaarden voor deze oproep zijn opgesomd en toegelicht. Via dit aanvraagformulier dient u aan te geven dat uw dossier aan deze criteria beantwoordt. De verschillende onderdelen en vragen helpen u hierbij. Zorg in uw antwoord voor een duidelijke structuur en opbouw, vermeld vooral de relevante informatie, en verwijs indien nodig naar bijlagen. Maak indien relevant gebruik van schema's als dit bijdraagt tot de duidelijkheid van de aanvraag. De aanvraag bedraagt max. 25 pagina's.

Uitdaging

Beschrijf de uitdaging of het knelpunt dat je binnen het project wil aanpakken. Beschrijf de huidige toestand en de beperkingen die er op heden zijn met betrekking tot een circulaire omslag of opschaling naar een circulaire transitie.

Complementariteit

Welke kennis en ervaring is al beschikbaar of welke andere projecten rond dit thema zijn lopende, en hoe zal het project hier complementair aan zijn? Geef indien relevant aan hoe de afstemming zal gebeuren of bewaakt wordt zodat overlap vermeden wordt.

Waardeketen/ecosysteem

Omschrijf de waardeketen(s)/het ecosysteem dat binnen Vlaanderen gelinkt is aan deze uitdaging en gebaat is bij de resultaten van het project. Omschrijf deze waardeketen zowel kwalitatief als kwantitatief (bv. aantal ondernemingen/organisaties, tewerkstelling, aandeel binnen Vlaamse economie, ..).

Beoogde resultaten

Beschrijf tot welke concrete resultaten je binnen het project wil komen en welke veranderingen je hierdoor wil bereiken binnen de waardeketen, zowel binnen de projectperiode als op langere termijn. Toon aan dat deze resultaten een oplossing bieden aan de omschreven uitdaging.

Plan van aanpak

Beschrijf vanuit de Theory of Change je plan van aanpak om de eerder vermelde resultaten te bereiken. Geef hierbij aan welke condities of tussenstappen minstens nodig zijn om de resultaten te bereiken. Geef aan welke concrete acties en activiteiten minstens gaan uitgevoerd worden bij de start van het project om tot de nodige condities of tussenstappen te geraken.

Vertaal deze stappen in een aanzet van werkpakketten (die tijdens de uitvoering nog bijgestuurd kunnen worden).

Fasering en tijdslijn

Geef een tijdslijn en fasering van het project. Hou hierbij rekening dat het project maximaal 24 maanden kan duren.

Projectarchitectuur

Beschrijf de projectarchitectuur. Geef aan wie op welke manier, op welke moment en op welke manier wordt betrokken. Geef aan welke rol elke groep heeft (klankbord, beslissingen nemen, ...). Toon aan op welke manier de volledige waardeketen betrokken wordt in het project met het oog op het creëren van voldoende draagvlak.

Monitoring

Geef op aan de hand van welke indicatoren je de voortgang van het project minstens in de eerste fase zal opvolgen. Geef aan op welke manier je in de verdere fases indicatoren zal bepalen (na eventuele bijsturing van het project) om de beoogde resultaten te bereiken.

Consortium

Geef aan wie de projectpartners zijn die het project zullen uitvoeren. Omschrijf hun belang en impact binnen de waardeketen. Beschrijf welke kennis en expertise elke partner inbrengt in functie van de beoogde resultaten. Geef aan hoe de verschillende partners elkaar aanvullen i.k.v. transdisciplinariteit. Zijn er nog hiaten die door deze partners niet worden ingevuld? Toon aan dat de verschillende partners over de nodige capaciteit beschikken om het project binnen de vooropgestelde timing uit te voeren.

Eigendoms- en gebruiksrecht

Geef aan hoe je omgaat met kennis die je opbouwt in je project en houd hierbij zeker rekening met de regels die gelden afhankelijk van de types partners die je in je consortium betreft, alsook met het verlenen van gebruiksrecht aan VLAIO.

Kennisdeling

Geef aan op welke wijze de leerlessen, aanpak en resultaten uit het project maximaal zullen worden gedeeld. Welke mijlpalen en KPI's ga je hieraan koppelen? Besteed zeker voldoende aandacht aan hoe je zal voldoen aan de verplichtingen omtrent kennisdeling.

Communicatie

Geef aan op welke momenten en op welke wijze over de (tussentijdse) resultaten zal gecommuniceerd worden. Besteed hierbij aandacht aan de verschillende doelen van communicatie (informereren, sensibiliseren, activeren, ...), de boogde doelgroep van de communicatie en de keuze en het bereik van de beschikbare communicatiekanalen. Besteed hierbij ook aandacht aan een voldoende brede en transparante communicatie over de bereikte resultaten, met het oog op doorwerking (zie ook volgende vraag). Het gaat hier over initiatieven die aanvullend zijn op de activiteiten van het lerend netwerk dat door VLAIO zal opgericht worden.

Hefboomeffect en doorwerking

Vermoedelijk is dit project maar een start richting een grotere transitie die nog langere tijd zal doorgaan. Beschrijf op welke manier je ervoor zal zorgen dat de ingezette transitie zich op eigen beweging zal kunnen verder zetten na afloop van het project. Motiveer hoe door het project op latere termijn een zichtbare en meetbare bijdrage zal geleverd worden aan het bereiken van de Vlaamse doelstellingen rond verlaginq van de materialenvoetafdruck en de broeikasgasuitstoot.

Begroting

Vul de projectbegroting in in het excel-document projectbegroting. Gebruik daarbij de controlerichtlijnen. Geef hieronder aan hoe de eigen inbreng van min. 20% zal gefinancierd worden (bv. eigen inzet personeel, inbreng in natura, sponsoring, projectgebonden inkomsten, ...).

Bijlage 5

Sjablonen voor verklaringen

OPROEP 2023 LIVING LABS CIRCULAIRE ECONOMIE
CIRCULAIRE MAAKINDUSTRIE EN MACHINEBOUW

Sjabloon: Verklaring de-minimis

Meer info: <https://www.vlaio.be/nl/begeleiding-advies/financiering/overheidsmaatregelen/veelgestelde-vragen-de-minimis>

Alle financiële stromen naar bedrijven zijn onderhevig aan de regelgeving betreffende staatssteun. De de-minimisverordening is er steeds op van toepassing. Dit wil zeggen dat deze maatregel als staatssteun wordt beschouwd, maar dat gelet op de beperkte opvang van de steun, niet concurrentieverstorend wordt opgetreden.

Daarom moet elke onderneming en elke partner die binnen het project een economische activiteit uitvoert, ongeacht hun rechtsvorm en de wijze ze worden gefinancierd, een verklaring afleggen. Dit betekent dat deze betrokkenen moeten verklaren dat ze niet meer dan € 200.000 de-minimissteun hebben ontvangen (= toegekend) over de laatste 3 belastingjaren (huidig lopende jaar en twee voorgaande belastingjaren) op het moment van de toekenning van deze steun. Ook moet de steun als dusdanig in de boekhouding opgenomen worden.

Bij de berekening wordt uitgegaan van het moment van toekenning. Onderneming moeten dus nagaan hoeveel de-minimis steun is toegezegd (niet uitbetaald) de laatste 3 belastingjaren. Subsidie middelen die door de onderneming aangewend worden voor de betaling van een onderaannemer, moeten ook in rekening gebracht worden. Subsidie middelen die aan een andere projectpartner wordt doorgestort, moeten door die respectievelijke partners in rekening gebracht worden (indien van toepassing voor die partner).

Het is belangrijk de inschatting gewetensvol te maken aangezien de subsidiepercentages eraan gekoppeld zijn. Foutief ingevulde informatie kan steeds leiden tot een herziening van het steunpercentage bij een controle door inspectie aan het einde van het project.

Als rechtsgeldig vertegenwoordiger verklaar ik:

Dat de onderneming in een periode van drie belastingjaren (het lopende en de 2 voorgaande) nog geen 200.000 euro 'de minimis' steun heeft ontvangen (= toegekend op basis van de verordening (EU) nr. 1407/2013 van de Commissie van 18 december 2013 betreffende de toepassing van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie op de 'de minimis' steun (EU Publicatie van 24 december 2013, L 352/1)), ongeacht de overheidsinstantie van wie de 'de minimis' steun werd verkregen, en ongeacht de investeringen/projecten waarvoor 'de minimis' steun werd verkregen.

Het gaat hierbij om steun die in de loop van 3 belastingjaren werd toegekend (maar nog niet noodzakelijk werd uitbetaald).

Voor ondernemingen die actief zijn in het wegvervoer moet de steun beperkt worden tot 100.000 euro 'de minimis' steun voor een periode van 3 belastingjaren.

Alle 'de minimis' steun uit de referentieperiode dient dus opgeteld te worden (bij [verbonden ondernemingen](#) gelden deze de minimis-drempels voor het groepsniveau van de verbonden ondernemingen).

Naam onderneming/organisatie:

Naam rechtsgeldig vertegenwoordiger:

Functie:

Datum:

Handtekening:

Sjabloon: Verklaring geen onderneming in moeilijkheden

Meer info: <https://www.vlaio.be/nl/subsidies-financiering/strategische-transformatiesteun/voorwaarden/onderneming-moeilijkheden>

Als rechtsgeldig vertegenwoordiger verklaar ik:

Dat de onderneming geen onderneming in moeilijkheden is.

Geef hierbij de achterliggende berekening op volgens de [OIM-rekenmodule](#).

Naam onderneming/organisatie:

Naam rechtsgeldig vertegenwoordiger:

Functie:

Datum:

Handtekening:

Sjabloon: Verklaring geen schulden

Als rechtsgeldig vertegenwoordiger verklaar ik:

Dat op de datum van ondertekening van deze verklaring de onderneming geen achterstallige schulden bij de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ) en geen procedure op basis van Europees of nationaal recht lopen waarbij een toegekende steun wordt teruggevorderd.

Achterstallige schulden zijn schulden van 3.000 euro of meer, ongeacht of er een bezwaar of beroep tegen een vordering van de RSZ werd aangetekend. Schulden waarvoor de onderneming een afbetalingsplan heeft dat ze respecteert, worden niet als achterstallig beschouwd.

Naam onderneming/organisatie:

Naam rechtsgeldig vertegenwoordiger:

Functie:

Datum:

Handtekening: